

Bomban matkailualue

MAISEMASELVITYS 2024

3.10.2024

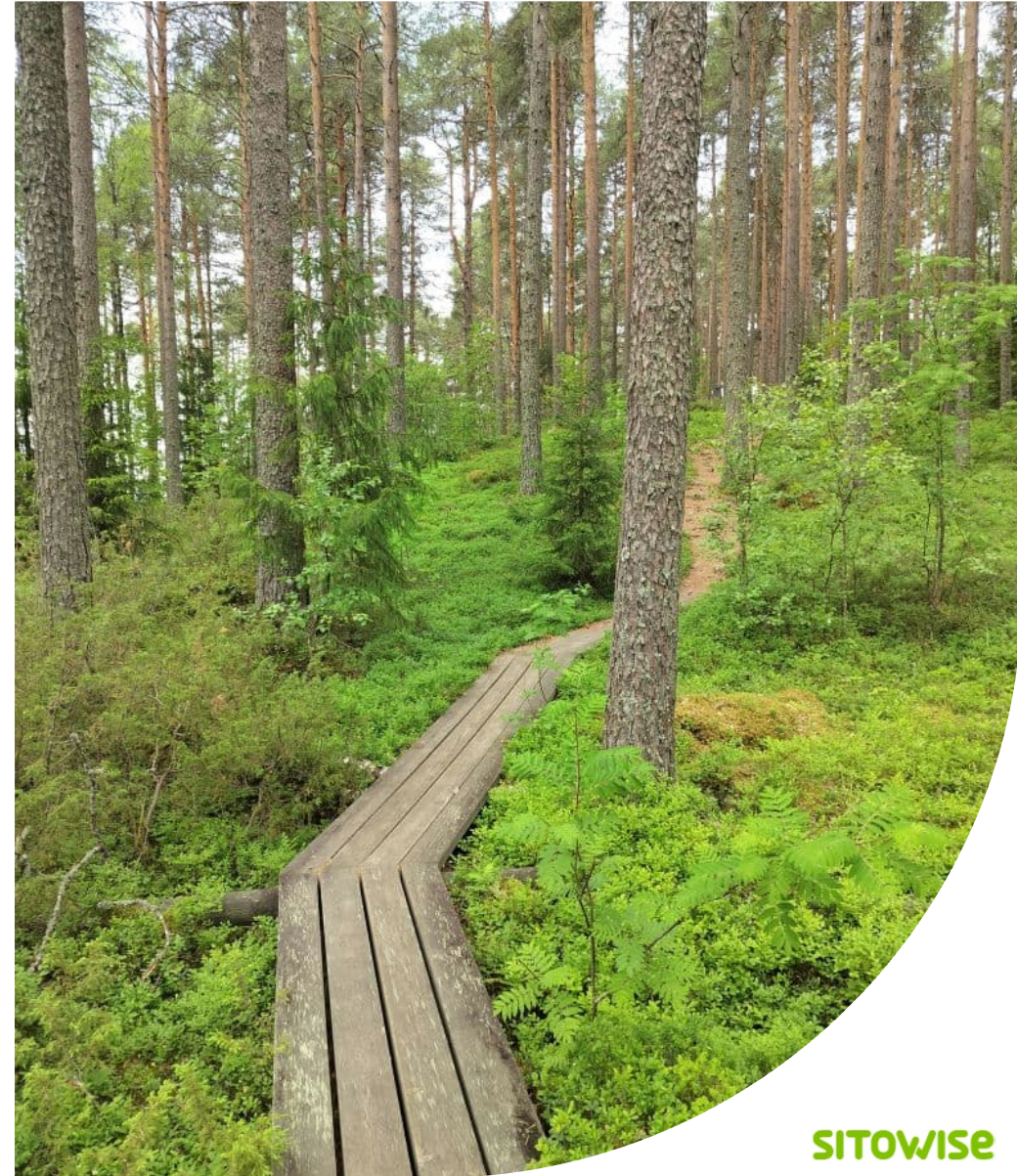
SITOWISE

Sisällysluettelo

1. Johdanto
2. Sijainti ja nykytila
3. Menetelmät ja aineisto
4. Maisema- ja kulttuuriarvot
5. Maiseman kehitys
 - Vuodet 1840-1992 kartoilla
 - Vuodet 1940 ja 1963
 - Vuodet 1982 ja 2005
 - Vuodet 2010 ja 2023
6. Maisemarakenne
7. Maisema-analyysiä
 - Analyysikartta
8. Viherverkosto
9. Päätelmät ja suositukset
 - Näkymiä, solmukohtia ja suosituksia
 - kuvapistteet
10. Liitteet

3.10.2024

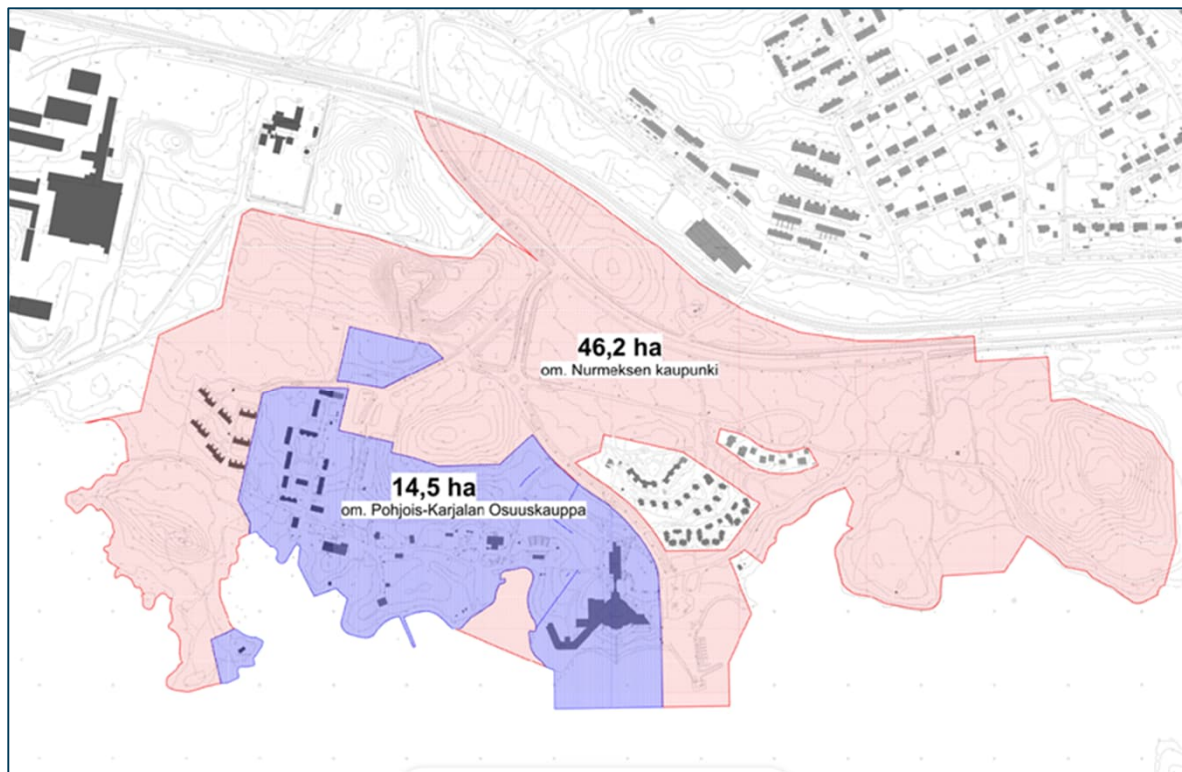
Kuvassa polku Ritoniemeen.

SITOWISE

1. Johdanto

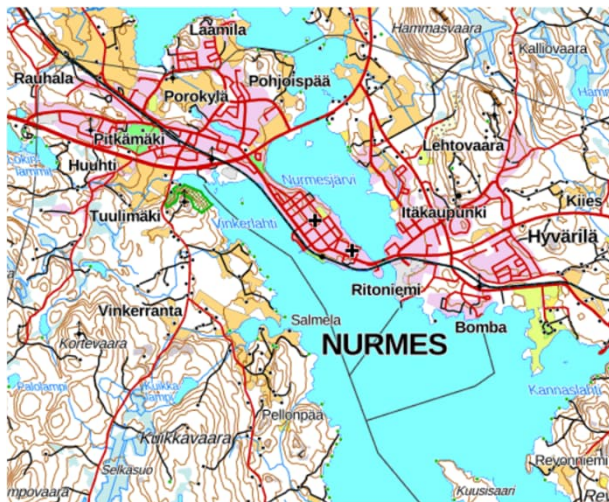
Tämä maisemaselvitys on tehty osana Nurmeksen Bomban matkailualueen asemakaavan muutosprosessia. Maisemaselvityksen tavoitteena on selvittää asemakaava-alueen maiseman ja kulttuuriympäristön nykytila sekä tunnistaa sen ominaispiirteet. Tavoitteena on, että maankäytön toimenpiteet eivät vaikuta kielteisesti nykyiseen maisemakuvaan ja kulttuurihistoriallisiin arvoihin. Selvityksen tavoitteena on myös tuoda esille suosituksia alueen rakentamiseen ja maankäyttöön maiseman näkökulmasta. Työn tilaajana on Nurmeksen kaupunki. Selvitys on laadittu Sitowise Oy:ssä konsulttityönä. Työn vastuusuunnittelijana on toiminut hortonomi (YAMK) Paula Lamminsalo. Selvitys on laadittu vuonna 2024.

Selvitysalue omistajatietoineen. Lähde: Nurmeksen kaupunki.

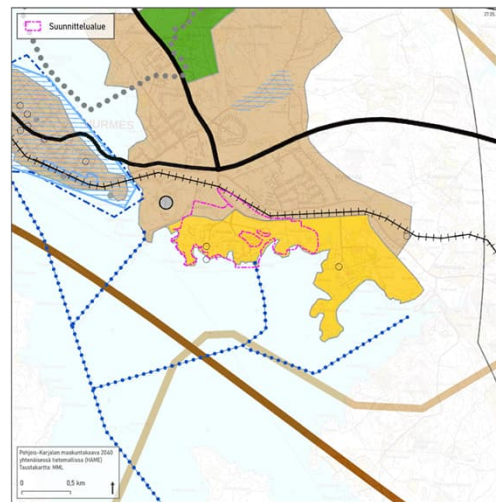
2. Sijainti ja nykytila

Selvitysalue sijaitsee Pohjois-Karjalassa Nurmeksien kaupungin Ritoniemen kaupunginosassa noin kahden kilometrin etäisyydellä Nurmeksien keskustasta, Kauppalasta. Alueen pinta-ala on noin 60,5 hehtaaria.

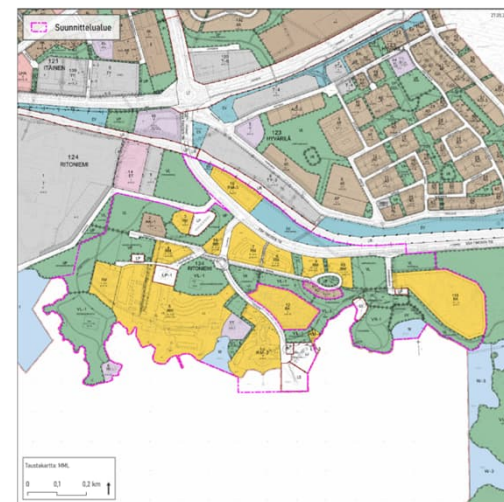

Alue rajautuu pohjoisessa Joensuu-Kontiomäki päärautaan, etelässä Pielisen rantaan. Selvitysalueelle sijoittuvat pohjoisosassa alueen läpi linjautuva Esa Timosen tie, tiestä itäreunassa risteävänä Kokkonniementie sekä matkailualueelle johtava Tuulentie, josta erkanevat alueen sisäiset kadut Suojärvenkatu ja Tavintie. Suojärvenkadusta erkanevat vielä alueen länsireunaan loma-asunnoille päätyvä Ritopolku.

Alueen länsipuolella on teollisuusaluetta, Ritonien saha ja lämpökeskus, itäpuolella Hyvärilän golfkenttä sekä leiri- ja matkailukeskuksen alue. Rautatien pohjoispuolella on teollisuusalueita ja Hyvärilän pientaloalue.

Pohjois-karjalan maakuntakaavassa alue kuuluu pääosin matkailupalveluiden alueeseen (RM) ja pohjoisreunaltaan taajamatoimintojen alueeseen (A). Kaavoitettavalla alueella on voimassa Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, joka on hyväksytty 7.9.2020 ja saanut lainvoiman 8.7.2021. Se kumosi aiemmat neljä vaihemaakunta-kaavaa lukuun ottamatta 3. vaihemaakuntakaavan tuulivoima-alueita. Rakennettua kulttuuriympäristöä käsittelevä maakuntakaavan 2040 1. vaihe on hyväksytty 13.6.2022 ja saanut lainvoiman 15.2.2024.

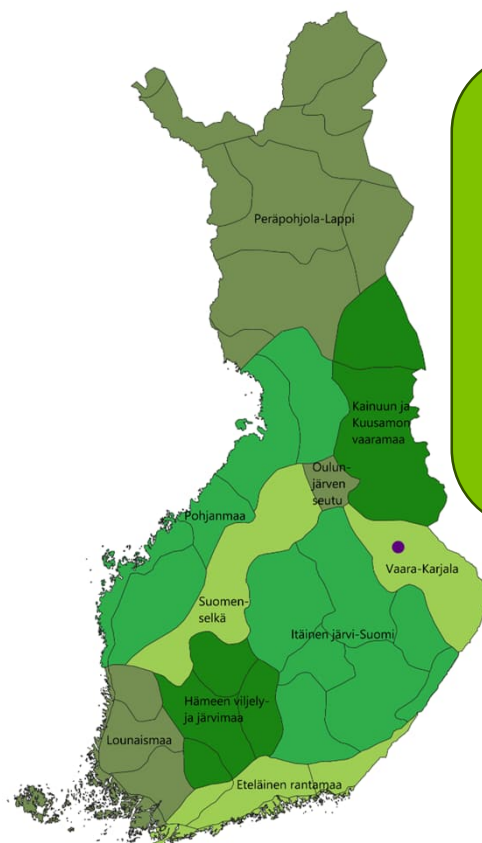
Alueen voimassa olevissa asemakaavoissa on osoitettu pääasiassa matkailua palvelevien rakennusten tai loma-asuntojen korttelialueita sekä puisto- ja virkistysalueita. Alueella on lisäksi katu- ja pysäköintialueita, suojaviheraluetta, yleisten rakennusten korttelialueita ja asuinkerrostalojen korttelialue.

3. Menetelmät ja aineisto

Maisemaselvityksen lähtötietoaineistona on käytetty alueelle laadittuja selvityksiä; valtakunnallisia ja maakunnallisia inventointiaineistoja; Museoviraston, Pohjois-Karjalan liiton sekä ympäristöhallinnon paikkatietoaineistoja; Maanmittauslaitoksen Paikkatietokkuna- paikkatietoportaalia sekä kartta- ja korkeusmalliaineistoja.

Selvityksen pohjaksi on analysoitu maiseman perusrakennetta painottaen erityisesti tarkastelualueen korkeussuhteita, avointen ja sulkeutuneiden maisemien vaihtelua, maisemakuvan kannalta tärkeitä näkömäsuuntia, yhtenäisiä maisematiloja ja maiseman solmukohtia sekä maisemakuvaltaan herkempiä alueita. Selvityksessä on esitetty myös maisemallisesti arvokkaat alueet.

Lähtötietoja sekä maisema-analyysin tuloksia on täydennetty ja kohdennettu maastohavainnoilla. Selvitysalueelle on tehty maisema-asiantuntijan maastokäynti kesäkuussa 2024. Maastokäynnillä on otettu valokuvia eri osista aluetta. Maastokäynnin ajankohtaan osui kylpylän viereisen hotellirakennuksen ja ulkoilualueiden viimeistely- ja rakennustöitä. Kuvat ja kartat Sitowise Oy, ellei toisin mainita.

Suomi on jaettu kymmeneen eri maisemamaakuntaan, joista osa jakautuu edelleen seutuihin. Jako ilmentää kulttuurimaisemille ominaisia alueellisia piirteitä ja maisemien vaihtelevuutta.

Selvitysalue kuuluu Vaara-Karjalan maisemamaakuntaan, siinä jakautuen vielä Pielisen vaaraseutuun.

Pielisen vaaraseudun maisemalle on leimallista suuret kallioperän kohoumat eli vaarat. Hankealueen korkeusvaihtelu on maltillisempaa, se sijoittuu seudun maisemalle luontaisesti luoteis-kaakko suuntautuneen Pielisen rannalle.

Maisemamaakuntajako. Kuva: Sitowise Oy

4. Maisema- ja kulttuuriarvot

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet Suomalaista maisemaa on inventoitu ja arvotettu maisema-alueittain koko Suomen laajuudelta. Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, MRL) valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) edellyttävät, että valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta huolehditaan. Tämä on maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 24 §:n mukaan otettava huomioon valtion viranomaisten toiminnassa, maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021)

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA) ovat Suomen maaseudun edustavimpia kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteeseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Suomessa on 186 valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta, joista 12 Pohjois-Karjalassa. Näistä Koli lienee tunnetuin.

Selvitysalueelle ei sijoitu VAMA 2021 maisema-alueita. Aluetta lähin valtakunnallisesti arvokas maisema-alue on Ylikylän viljelysmaisemat, joka sijaitsee noin kymmenen kilometrin etäisyydellä Bomban matkailualueelta.

kulttuuriympäristöt RKY

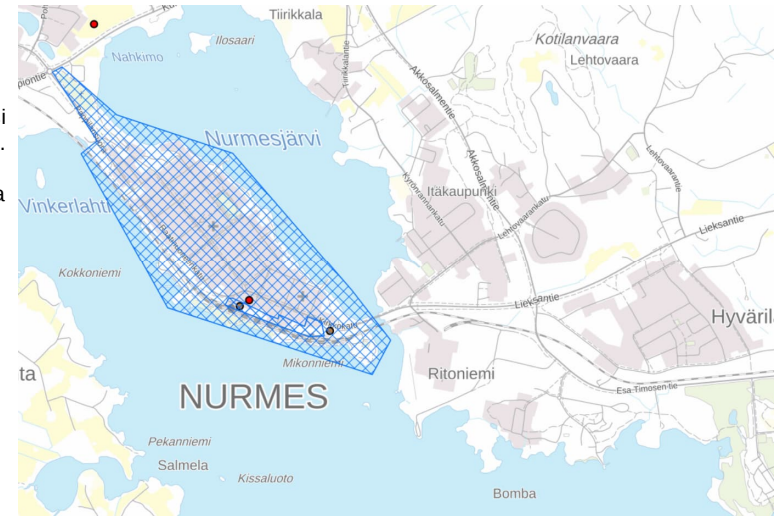
RKY on Museoviraston laatima inventointi, joka on valtioneuvoston päätöksellä otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen.

Suunnittelualueutta lähimmät RKY-kohteet ovat oheisella kartalla näkyvät, noin 500 metrin päässä selvitysalueesta olevat Nurmeksen kauppala-alue ja Nurmeksen rautatieasema.

Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet Pohjois-Karjalan maakuntakaavassa 2040 on osoitettu 51 maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Maakuntakaava 2040, 2.vaiheen kaavaluonnoksessa näitä alueita, sekä niiden rajoituksia on tarkistettu ja alueita on esitetty 45 kpl. Nurmeksen alueen maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet eivät ole kaavaluonnoksessa muuttumassa muutoin kuin mahdollisten rajaustensa osalta. Nurmeksen alueella sijaitsevat maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ovat: Jokikylän kylämaisema, Lipilahden kylämaisema, Puukarin kylämaisema, Saramon kylämaisema, Savikylä ja Kuokkastenkosken ruukin alue. Näistä Lipilahden kylämaisema sijaitsee lähimpänä, noin neljä kilometriä selvitysalueesta itään päin.

Muinaisjäännökset

Kohdealueella ei ole museoviraston muinaisjäännösrekisterissä olevia kohteita (tila tarkistettu rekisteristä 6.6.2024).

Karttaleikkaus Paikkatietoikkuna –portaalista, jossa nähtävillä Nurmeksen keskustan alueen valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt (ruudukkorasteri) sekä kiinteät muinaisjäännökset (pistemäiset kohteet) (haettu 18.9.2024)

5. Maiseman kehitys

5.1 vuodet 1840-2024 kartoilla

Nurmeksen kaupungin karttapalvelusta löytyy alueen historiallisia kartoja ajalta (noin) 1840-1992. Tässä työssä on tarkasteltu alueen maankäytön muutosta karttojen avulla vuosilta 1840, 1976, 1992 sekä nykytilanteessa.

Selvitysalueen kartoilla on nähtävissä ihmistoiminnan vaikutusta liikenneverkon ja yksittäisten rakennusten ja myöhemmin matkailualueen rakennuskannan lisäksi lisäksi kaatopaikkatoiminnassa, maiden läjityksinä, peltolina sekä ojituksin sekä maantäytöin.

Selvitysalueen ja sen välittömän läheisyyden liikenneverkon muutokset liittyvät matkailualueen ja päätieverkon kehittymiseen. Junarata on säilynyt lähes ennallaan, radan sahan puoleisen raiteen lisäys näkyy kartalla vuonna 1976, tosin raideyhteys näkyy myös ilmakuvin jo 1940-luvulla. Nykyinen Esa-Timosen tien linjaus on muuttunut 90-lukuun tullessa kokonaan junaradan eteläpuolelle, joskin ajoyhteys ja tasoristeys näkyy vielä vuoden 1992 kartalla, nykyisin kävely-yhteytenä. Alueen sisäinen katuverkostotieto puuttuu 1840-luvun kartasta ja vuoden 1976 kartalla se liittyy polkupyörätievahvuisena rannan rakennuksiin ja kaatopaikkaan. Bomban ja sataman rakentamisen myötä katuverkon muutokset liittyvät sahan suunnan läpiajoiyhteyden poistumiseen, katulinjausten muutoksiin sahatoiminnan rannan osalta sekä matkailualueen uudelleenlaiseen jäsentelyyn uuden hotellin, pysäköinnin ja Bombatalon kiertoliittymän ja jalankulku- ja pyörätieyhteyksien myötä.

Rantaviivan muutokset liittyvät mm. sataman rakennelmiin sekä osin tarkentuneeseen kartoitustietoon. Alue on ollut metsäistä, 70-luvun karttatiedosta lähtien pääosin nykyisenkaltaisesti rajautuvaa lehtipuu-, mänty- ja kuusimetsää. Soistuvan maan alueiden muutokset, Bomba-talon ja viereisen rakennetun alueen osalta, liittynevät kaivettuun kuivatusojaan niemen kärjen ja asutuksen välissä.

Karttaleikkeet historiallisista kartoista vuosilta 1840 → (pitäjäkartasto, ylh. Vas.), 1976 (peruskartta, ylh. Oik.) ja 1992 (peruskartta, alh. Oik.). Nykytilanne (alh. vas.).

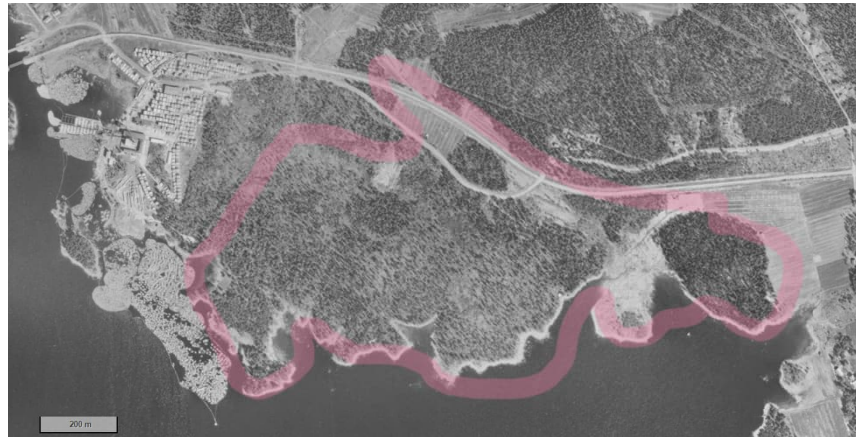
5.2 Vuodet 1940 ja 1963

Ortokuvat vuosilta 1940 (vas.) ja 1963 (oik.). Selvitysalueen rajausta summittainen.

Selvitysalueelta löytyy Maanmittauslaitoksen paikkatietoportaali Paikkatietoikkunassa ilmakuvia ajalta 1940-2024. Tässä työssä on tarkasteltu alueen maankäytön muutosta ilmakuvien avulla vuosilta 1940, 1963, 1982, 2005, 2010 ja 2024. Ilmakuvat ovat leikkeitä MML Paikkatietoikkuna-paikkatietoportaalista <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/> (14.8.2024).

Alueen metsäisyys on säilynyt aina näihin päiviin saakka. Ilmakuvista on hyvin nähtävissä liikenneverkosto, rakennukset, viereisen sahan metsäisen suojavyöhykkeen muotoutuminen sekä rakentamisen painopisteen siirtyminen rantaan.

Selvitysalueen maisema on vuosien 1941-1963 ilmakuvissa pääosin rakentamatonta metsää, radan ja maantien välissä viljelysmaata. Itäreunan metsäisen mäen länsipuolella erottuu tässä vaiheessa vielä märempi, puuton maasto ojineen. Tarkastelualueella ei ole junaradan ja maantien lisäksi muuta yleistä liikenneverkostoa.

Kuvissa nähtävissä myös metsien harventumista, joka kielii lähes kaikkia metsäisiä alueita koskeneesta metsätaloustoiminnasta. Selvitysalueen länsipuolen rannoilla ja vesialueella on nähtävissä vuoden 1963 kuvassa tukkien kootia.

5.3 Vuodet 1982 ja 2005

Ortokuvat vuosilta 1982 (vas.) ja 2005 (oik.) Selvitysalueen raja summittainen.

Vuoden 1982 maisema on yhä metsäinen, joskin kuvassa on nähtävillä hakkuaukkoja sen koillisosassa sekä Suojärvenkadun itäpuolella. Alueelle on myös rakentunut Bomban matkailualue, johon liittyvänä myös rannan rakentamista ja länsireunan matkailurakennukset lähes nykyisenkaltaisine tieverkostoineen ja kuivatusojineen. Kuvassa on nähtävissä maanlajitystä itäreunan märällä osuudella, nykyisen Kokonniementien kautta, sekä alueelle johtavan tien ja maantien länsikulmauksessa (kartoilla aiemmin merkintä kaatopaikka). Rantaan on myös linjattu uusi tieyhteys, sekä venesatama ja laituri.

Vuoden 2005 ilmakuvasa pohjoisen viljelys-/laidunalueet ovat jo täysin metsittyneet ja satamaan vievän tien pohjoispuolelle puustoisten kaistaleiden lomaan on rakentunut loma-asutusta ja sataman viereen rannalle kylpylärakennus pysäköintialueineen ja rakennettuine rantoineen. Ilmakuvasa on myös havaittavissa kulkuyhteys itäpuolen golfkentän ja Hyvärilän nuorisojen matkailukeskuksen suuntaan sekä mattojen maapesupaikka Kokonniementien varrella. Aiempi avoin läjityksen alue samaisella alueella on lähtenyt metsittymään.

5.4 Vuodet 2010 ja 2023

Ortokuvat vuosilta 2010 (yllä) ja 2023 (alla). Selvitysalueen raja summittainen.

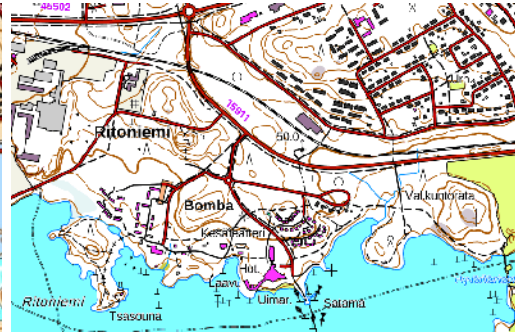

Vuoden 2010 maisemaa hallitsee yhä metsäisyys. Kylpylän pohjoispuolelle on rakentunut hotellisiipi ja pysäköintialueen laajennus.

Vuoden 2023 kuvassa nähtävissä kylpylän rakennetun avoimen rannan ja rakennusmassan laajentuminen länteen, pysäköintialueiden laajentumisen kylpylältä pohjoiseen sekä Esa Timosen tien avoimen alueen laajentuminen, pyörätien jatkuminen itään. Lisäksi katuverkoston muutos kiertoliittymän ja sisääntulotien linjauksen osalta.

6. Maisemarakenne

Maaperä Selvitysalue on pääosin hiekkamoreenia, rannassa kumpuilevana. Selvitysalueen luoteiskulmassa on täyttömäki, oikeassa reunassa kalliomaata ja sen reunan täyttömaata. Selvitysalueen rannan puoleisella länsiosalla, junaradan ja Esa timosen tien välissä, sekä itäreunan täyttöalueen vieressä savea, kallio- ja moreeniselännettä. korkein laki kohoaa noin +145 merenpinnan tasosta. Kuva Paikkatietoikkuna –peruskartta ja maaperä (haettu 17.09.2024)

Topografia Alue sijoittuu melko tasaiselle rantavyöhykkeelle. Alueella olevat pienet mäet kohoavat keskimäärin 110 metrin korkeuteen. Luoteiskulman täyttömäen korkein kohta on noin 117 m mpy. Alimmat kohdat ovat Pielisen vedenpinnan korkeudella (94 m mpy). Kuva Paikkatietoikkuna –peruskartta (haettu 17.09.2024)

Pienilmasto Pienilmastoon vaikuttavia tekijöitä ovat alueen maalaji ja maaperän kosteus, korkeussuhteet, rinteiden ilmansuunta, valoisuus/varjoisuus sekä tuulisuus. Alueen hiekkamoreeni on vettäläpäisevää ja sitoo lämpöä. Lämpimimmät rinteet ovat kaakkoon, etelään ja länteen. Puuston tarjoama suoja viilentää pienilmastoa. Haastavimpia alueita ovat alavat hienojakaisen maa-aineksen laaksot ja pohjoisrinteet.

Hydrologia Eteläosa rajautuu Pieliseen, Pohjois-karjalan maakunnan suurimpaan järveen. Tyypiltään humusjärven keskivedenkorkeus on N60+ 93,74 m, keskimääräinen vuotuinen vedenkorkeusvaihtelu on 117 cm. Pintavedet on pääosin kaikkialla alueella ohjattu kokoojaojiin, joista ne valuvat pienten purojen tai avo-ojien kautta Pieliseen. Kokkonniemen pohjoispuolella on kaksi luonnontilaisen kaltaista puroa, jotka tulee erityisesti huomioida. Lisäksi alueen lounaisosassa on Ritonien ja tsasounan mantereesta erottava kaivettu kanava ja lammikko. Kuva Paikkatietoikkuna –peruskartta ja hydrografia (haettu 17.09.2024)

Luonto Alueen luontotyyppit vaihtelevat harjanteiden kuivista mäntyvaltaisista metsistä kosteisiin kuusivaltaisii sekametsiin sekä rantojen lehtipuuvallaisiin pusikoihin. Esa Timosentien eteläpuolella oleva metsikkö on pääosin kuusivaltaista ja se muodostaa metsien jatkumon Ritoniemeltä ja golf-kentän länsipuolen metsästä rautatielle ja edelleen Lieksantien yli laajemmille metsäalueille. Kuva Paikkatietoikkuna –metsäorto (haettu 17.9.2024).

7. Maiseman analyysiä

Selvitysalueetta luonnehtii sen sijoittuminen Pielisen rannalle, lahdenpoukamat ja melko tasainen, osin kumpuileva maasto. Selvitysalueella on muutamia pienempiä selänteitä, joista korkein on täyttömailla rakennettu. Itä ja länsireunoilla olevien selänteiden ja nykyisen rakennuskannan väliin jää matalammat laaksokaistaleet ojineen. Nykyinen rakentaminen sijoittuu kumpareiden väleihin ja niiden järvenrannan, puoleisille, pääosin eteläsuuntaisille vaihtumisvyöhykkeille.

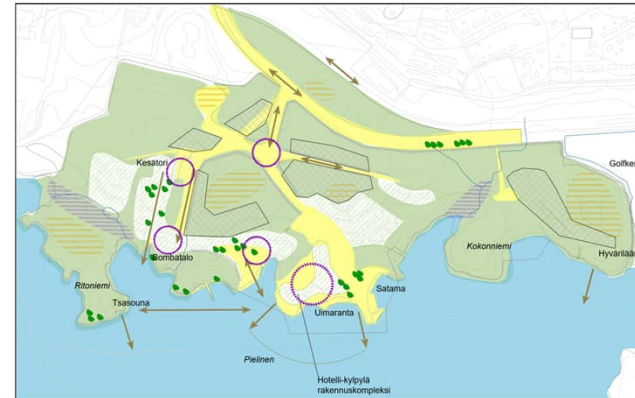
Maisemallisia solmukohtia muodostuu liikenneverkon mukaisesti ja rakennusalueille rannan ympäristöön. Ympäröivä puusto ja osin rakennukset rajaavat näkymiä tehokkaasti. Näkemien päätteinä toimivat alueen sisäisten päteiden osalta Tuulentien päätteen hotelli-kylpylä -rakennuskompleksi, Suojärvenkadun päätteenä oleva Bombatalo/rantametsä.

Alue on itä- ja länsireunoiltaan sekä pohjoisosiltaan sulkeutunutta metsää. Rakennettu ala muodostaa maisematilallisesti puoliavointa tilaa.

Avoimet maisematilat sijoittuvat alueen ulkopuolelle etelään järven suuntaan sekä kapeahkona puuttomien rantojen alueina rannan myötäisesti hotelli-kylpylä -rakennuskompleksin rannan, sataman ja ohjelmapalvelurakennuksen rannan kohtiin. Avoin maisematila jatkuu myös välittömästi alueen ulkopuolella idässä Hyvärilän golfkenttien suuntaan.

Rannoilta ja satamasta avautuu avoin Pielisen järvenselkä kontrastina taustan maisemalle metsineen, puistomaisine alueineen ja rakennuksineen.

Sataman laiturin ja sen viereisen rakennuskompleksin rakennusmassa ja pääosin paljas, puuton rakennettu ranta-alue muodostavat terävän kontrastin alueen ympäröiville rannoille polveilevine lehtipuineen ja mäntyineen, jotka kehystävät maisemaa aina vesirajaan saakka. Sataman, kylpylän ja uuden hotellin ympäristössä yksittäisten puiden ja pensaiden merkitys maisemassa on korostunut. Muutoin maisematilat ovat metsäisten ja puustoisten alueiden ansiosta yhtenäiset, eikä täysin puuttomia järvinäkymiä ole rannan toimintoja lukuun ottamatta erityisesti avattu.

Järven suunnasta maisema rajautuu puustoisin alueisiin sekä ja maamerkinä erottuvaan hotelli-kylpylärakennus -kompleksiin ja satamaan/uimarantaan.

Maisemassa korostuu matkailualueen pääkulkureittien varsille ja matkailurakennusten pihojen ympäristöön näyttäytyvä puustoinen maisema, joista esiin nousevat etenkin kookkaat männyt ja koivut, pihapiireissä myös esim. pihlajat ja muut kukkivat puut. Kartalle on merkitty maisemapuita, joissa yksittäiset puut/puuryhmät joko nousevat esiin tärkeinä avoimessa maisemassa tai erottuvat muun puuston keskellä erityisen näyttävänä.

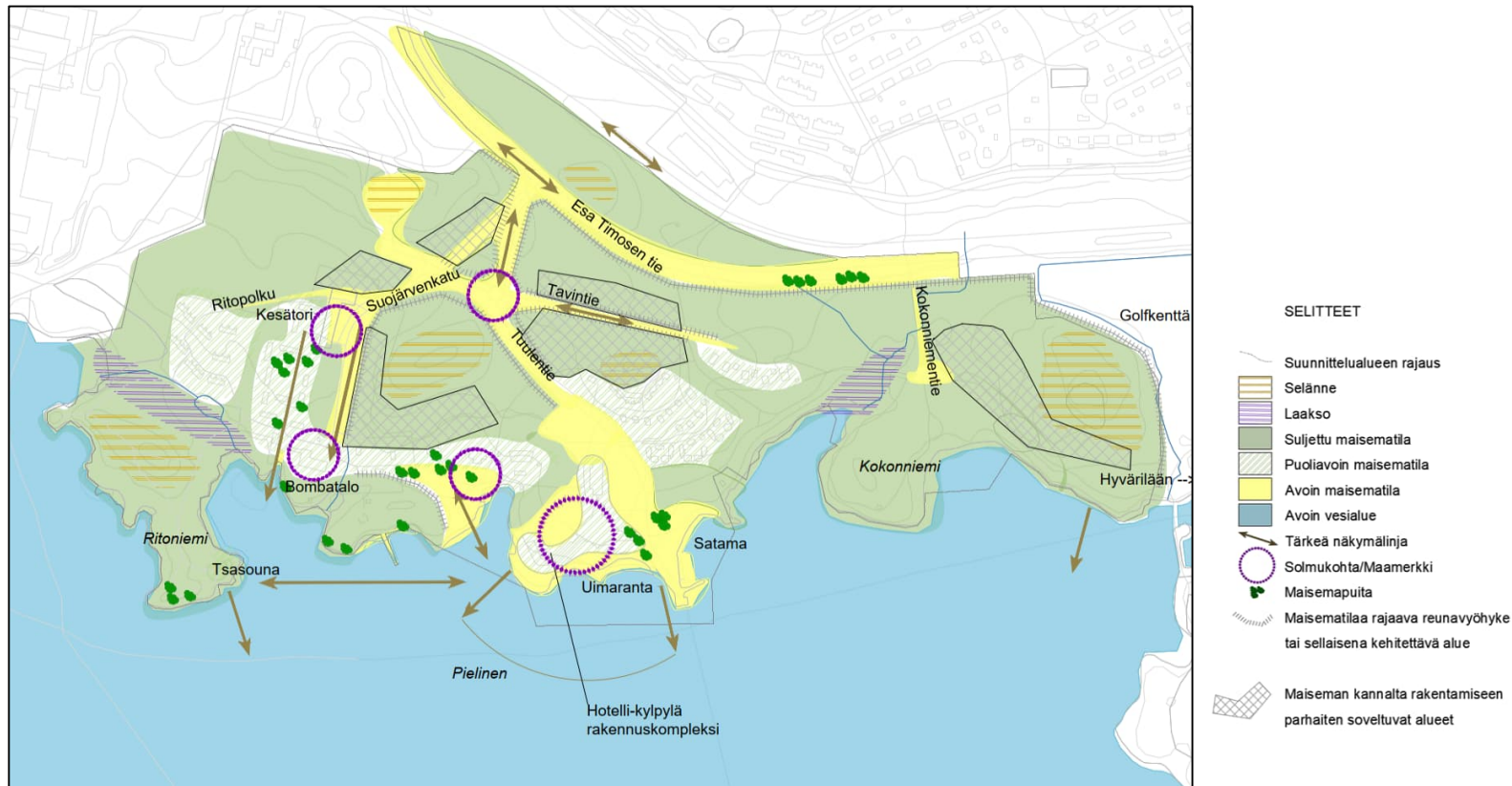
Selvitysalueen maiseman tärkeät elementit ovat rakennetun ympäristön lisäksi järvimaisema, Pielisen rannat ja selkä, sekä alueen metsäiset alueet ja kumpareet.

Metsäisten alueiden sisällä kerrostuvat pensaats ja lehtipuut pehmentävät metsänreunoja ja luovat luonnollisemman näköistä maisemaa.

Järvelle avautuvat yhtenäisemmät avoimet maisemasektorit satamasta ja rakennetulta rannalta. Muita avoimia rantamaisemia ovat safaritalon rakennetun rannan kohdalla sekä kapeahko näkymä karjalaiskylän kohdalla Bombatalon länsipuolella. Puustoisilla ja osin pusikkaisilla rantametsillä on merkittävää maisemallista arvoa.

Herkkiä maisema-alueita muodostuu avoimen maisematilan reunavyöhykkeille, näkymäakseleille ja -alueille sekä maamerkkeihin.

7.1 Maisema-analyysikartta

3.10.2024

SITOWISE

8. Viherverkosto, nykyiset viheralueet ja virkistyspalvelut

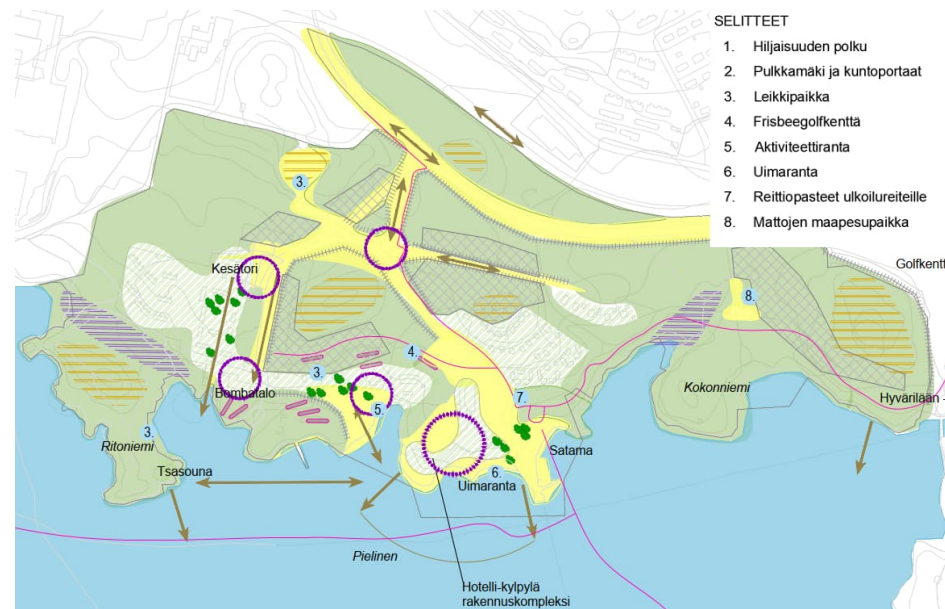
Selvitysalueen viheralueet ovat nykyisellään yhtenäiset ja pihapiirejä sekä rakennettuja rantoja lukuun ottamatta metsäisiä alueita. Nykyisen asemakaavan mukaiset viher- ja suojaviheralueet ovat kaupungin taajamametsien ja puistojen hoitosuunnitelman mukaisessa hoidossa. Metsäiset alueet ovat luonteeltaan osin suojavyöhykkeenä (junaradan ja tien välialue, matkailualueen rajausta tiehen, länsireunan saha-alue) ja osin ulkoilu- ja virkistysmetsänä. Ritonien kärkeä on vanhaa puustoa merkinnällä M1 arvometsä ja Hannikaisenpuistossa Sahantien varressa metsälain mukaista korpea.

Virkistyspalvelut liittyvät osin matkailuun, kuten Safaritalon välinevuokraus ja sen läheinen polkuvene- ja kanoottiranta, mutta alueella on myös kaupungin ylläpitämiä osin virkistykseen liittyviä yleisten alueiden toimintoja, kuten Kokonniementiellä mattojen maapesupaikka, Tuulentien päässä Ritonien satama (venepaikat, veneenlaskuluiska vierasvenesatama ja matkustajalaituri) ja ylijäämämaista

läjitetty pulkkamäki ja kuntoportaat. Alueella on myös uimaranta, leikkipaikka, frisbeegolfkenttä sekä Ritonien ja tsasounan suunnan hiljainen polku ja muita ulkoilureittejä, jotka kulkevat Bomban matkailualueen kautta. Näistä pyöräilyyn ja kävelyyn soveltuva Kotilanvaaran kierros (12 km) ja näiden lisäksi myös hiihtolatuna toimiva Ellun lenkki (9,5 km). Lisäksi alueelle on muodostunut pienempiä polkuja paikallisten käyttämille junaradan ylityspaikoille sekä rannoille, joissa Ritonienissä myös epävirallista venesäilytystä ja rantojen käyttöä.

Lisäksi alueelle sijoittuu Pielisen laivaväylä ja Pohjois-Karjalan virkistysreitistöyhdistyksen moottorikelkkaura.

Kartalla vieressä alueen virkistysreitistöä ja virkistyspalveluita.

9. Päätelmät ja suositukset

Maankäytön suunnittelussa on huomioitava alueen ominaispiirteet kuten maisemalliset solmukohdat, tärkeät näkymät ja muut maiseman arvokohteet. Vaihtelevia metsäalueita ja maisemakuvaa kannattaa ylläpitää ja kehittää tarvittavin toimenpitein. Alueen luonne luontomatkailualueena tulee huomioida niin alueen rakentamisessa kuin sen liikennetarkoituksissa ja virkistysalueiden sijoittumisessa.

Reunametsät erityisesti sahan, golfkentän ja päätien varrella ovat tärkeitä ja niitä tulee kehittää suojaaviksi.

Vesistöjen rannat ovat muutoksille herkkiä alueita. Tässä kohteessa erottuu etenkin maisemallisesti arvokas rantojen puusto ja muu kasvillisuus sekä polveilevat lahdenpoukamat. Suojaavan rantapuuston merkitys tulee huomioida ja alueelle tulee jättää myös alueita, joissa näkymiä ei avata

Hulevesien hallintaan tulee kiinnittää huomiota, nykyisten avo-ojien sijaan tulisikin huomioida erilaisten vesien viivytys- ja suodatusratkaisujen mahdollisuus.

Rakentamissuositukset

Uudet rakentamisalueet tulee sijoittaa maisemalliset erityispiirteet säilyttäen. Rakennusalueiden, kortteleiden ja metsän raja-alueet tulee suunnitella luonteviksi. Rakennusten sijoittaminen maastonmuotoja mukaillen vähentää maisemassa silmiinpistäviä reuna-alueita.

Uudisrakentamisen mittakaavan tulisi sopia rannan mittakaavaan ja maisemaa suojaavaa rantapuustoa tulisi säilyttää.

Virkistysalueet

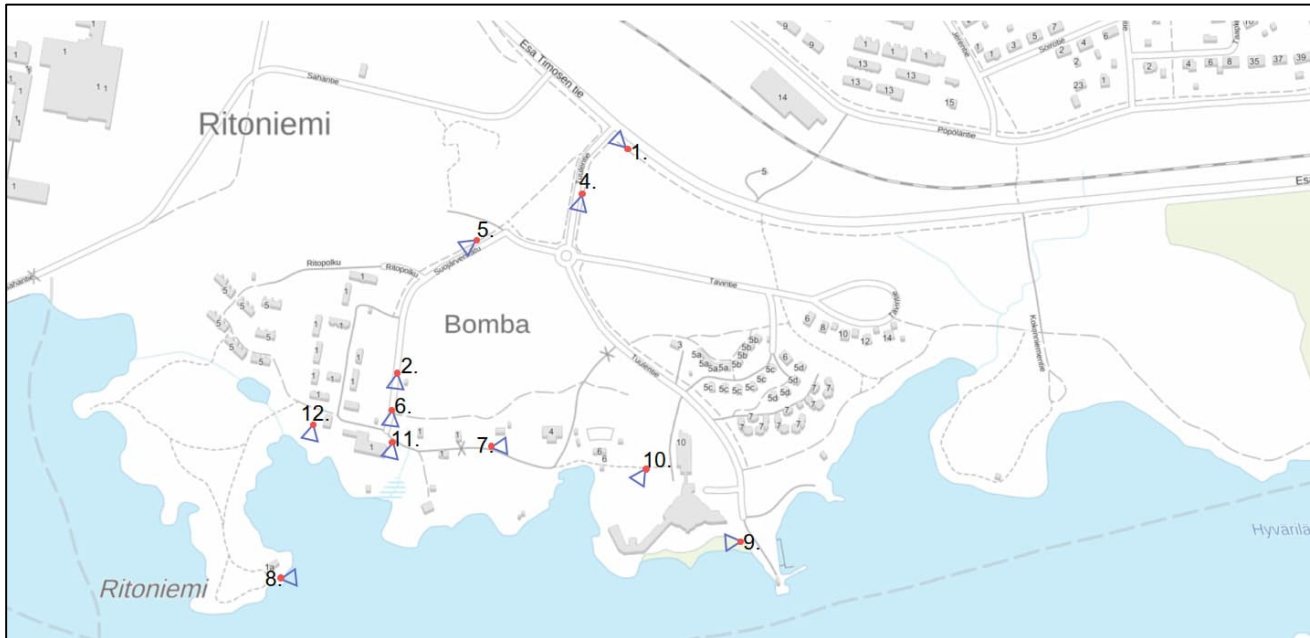
Alueen laajennussuunnitelmat lisäävät alueella liikkuvien ihmisten määrää. Ympäristön tarjoamia virkistyskäytön mahdollisuuksia kannattaa hyödyntää. Uusia kulkureittejä suunniteltaessa tulisi huomioida reittien mielekkyys ja jatkuvuus myös alueen sisällä, ja käyttää hyödyksi jo olemassa olevia polkuja. Vaikkakin rannat muodostavat tärkeän virkistysreittien vyöhykkeen, tulisi reittejä linjata rantaväylillä myös osin kauemmas rannoista. Tämä tulee huomioida esimerkiksi rantojen viheralueiden leveydessä. Myös reittien valaistus/valaisemattomuus, pintamateriaalit ja leveydet vaikuttavat niiden istumiseen maisemaan.

Myös muissa metsäisten alueiden virkistyskäytössä tulee huomioida muun muassa metsän tuntu ja sen kestävyys kulutukseen, esimerkiksi nykyisen frisbeegolfradan kuluttamia väyliä ja korialueiden kestävyyttä voisi parantaa esimerkiksi kuorikatteella. Tarkemmassa suunnittelussa maisemaan ja sen säilymiseen vaikuttavat mm. liikkumisen ohjailu, alueille sopivat kulkumuodot, oleskelualueet ja liikuntalajit sekä tarkoituksenmukaiset niin rakennettujen alueiden kuin metsienkin kunnossapito- ja hoitotoimenpiteet tai hallittu hoitamattomuus nurmi- ja niittymäisiä alueita vuorotellen.

Kuvassa tsasounan eteläpuolista rantapuustoa.

9.1 Näkymiä, solmukohtia ja suosituksia

Kuvapisteidäen sijainti kartalla. Kuvaussuunta esitetty pisteestä sektorina.

Kuvapisteeet 1-3

Kuvapiste 1. Vaikkakin alueen yleisilme on rakennetuilla alueilla pääosin puoliavointa ja väljää, on se puustoiselta pohjoisosaltaan sekä itä- ja länsireunassa tie- ja katuverkoston kapeiden näkymäsektoreiden halkomaa suljettua maisematilaa. Alueen pohjoisosan maantien ja junaradan näkymäsektorit ovat kapeahkoja ja liittyvät liikenneverkon suuntiin. Kuvassa yllä näkymä Esa Timosen tietä Tuulentien risteyksestä länteen.

Kuvapiste 2. Liikenneverkkoon liittyvät pidemmät näkymät päättyvät joko puustoon tai rakennuksiin myös suoraan järvelle suuntautuessaan. Kuvassa tärkeä näkymä Suojärvenkadulta Bombatalon suuntaan. Rakennus peittyy nykytilanteessa kadun viereisten koivujen/niiden oksien taakse.

Kuvapiste 3. Puoliavoimet näkymät liittyvät rakennettujen alueiden pysäköintialueisiin ja kulkuväyliin. Vesistönäkymä ei ulotu kauas. Näkymää rajaavat puustoiset alueet ja rannalla rakennusmassat. Kuvassa pysäköintialueen avaama näkymä Tuulentieltä etelään, näkymän päättäneä kylpylän vanhempi hotellisiipi.

Kuvapisteeet 4-6

Kuvapiste 4. Matkailualueelle saapuessa Tuulentien-Tavintien-Suojärvenkadun kiertoliittymä on pääsisääntuloväylän liikenteellinen solmukohta. Kiertoliittymässä on opastus Bombatalolle ja hotellille. Kiertoliittymän solmukohtaa voisi korostaa ja leveälle katualueelle sopisi pyöriteiden välikaistoille monilajiset puuistutukset.

Kuvapiste 5. Suojärvenkatua kiertoliittymästä Bombatalon suuntaan mennessä mutkasta avautuu parkkipaikkojen reunustama kesätorin rakennusten alue, joka jää hieman vaisuksi ja huomaamatta, vaikka toimikin näkymän avautumiskohtana. Huomion vie pääosin tyhjänä olevat pysäköintialueet.

Kuvapiste 6. Bombatalolle saapuessa näkymälinja on hieman sivussa, mutta rakennus toimii lähestyessä maamerkinä, ja on alueelle tullessa päätepiste. Bomban läheisyydessä on useita useimmiten tyhjiä pysäköintialueita. Alueen kävely-ympäristöä voisi tehdä houkuttelevammaksi ja selkeyttää.

Kuvapisteeet 7-9

Kuvapiste 7. Bombatalolta hotellin suuntaan avautuu sisäinen yhteysreitti solmukohtineen ja näkymä; metsän ja hotellin reunustama järvimaisema ja safaritalo maisemamäntyineen. Kuvanottohetkellä alueella oli rakennustyöhön liittyviä ajoneuvoja ja varastointia. Aluetta voisi saada viihtyisämmäksi huoltoreitin ja risteyksen mittakaavaa kaventamalla ja sen kävelyreitit luonteen esiintuonnilla esimerkiksi valaistuksella ja levähdyspenkein.

Kuvapiste 8. Uusi hotelli muodostaa rantaan kiinni rakennettuna kontrastisen maisemallisen maamerkin useampaan suuntaan. Kuvassa näkymä tsasounan eteläpuolelta rannasta.

Kuvapiste 9. Uusi hotelli muodostaa kontrastisen maisemallisen maamerkin myös järven suuntaan. Avoin ranta-alue ja rantaviiva on erittäin herkkä muutoksille. Kuvassa näkymä länteen kylpylän uimarannalta. Rannan kontrastia ja reunoja voisi pehmentää puilla ja muulla kasvillisuudella.

Kuvapisteeet 10-12

Kuvapiste 10. Järvinäkymät painottuvat rannan lähimaisemaan, tosin uuden hotellin läheisyydessä pensaskerrottomiksi ja harvoiksi raivatut mäntymetsiköt luovat rakennusten viereen puunrunkojen siivilöimiä laajempia järvinäkymiä. Metsäalueen tehokas raivaus on tuottanut yksitoikkoista puustoista maisemaa, jota voisi elävöittää eri ikärakenteisilla puilla ja paikoitellen myös pensaskerroksen ja rannan korkeammalla kasvillisuudella.

Kuvapiste 11. Bombatalon kohdalla rannan näkymät suodattuvat pehmeämmin myös osin lehtipuiden välitse, vaikka rantoja onkin raivattu. Kuva Bombatalon itäpuolelta rantaan. Pihan jäsentely ja rakenteet ovat kohennuksen ja päivityksen tarpeessa.

Kuvapiste 12. Rantaan on avattu myös muutama näkymäaukko. Kuvassa kapeahko avattu ranta Bombatalon länsipuolella karjalaiskylän kohdalla, joka on osa pidempää näkymälinjaa aina kesätorilta saakka. vastarannalla Ritoniemi ja tsasouna. Näkymäaukkoa voisi hyödyntää myös rannan maisemassa oleskeluun.

Lähteet

- Muhonen, Matleena (2007). Maisemaselvitys Bomba-Hyvärilän matkailualueelle Nurmekseen

Painamattomat lähteet

- Sitowise Oy (2024). Bomban matkailualueen asemakaavan muutos ja laajennus – Osallistumis- ja arviointisuunnitelma.
- Ekopolku Ay (2024). Bomban alueen ympäristökartoitus asemakaavoitusta varten. Loppuraportti 2024

Verkkolähteet

- MML paikkatietoportaali
<https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/> (haettu 17.9.2024)
- Nurmeksen kaupunki, Nurmeksen karttapalvelu
<https://nurmes.karttatiimi.fi/>
- Nurmeksen kaupunki, Kaupunkimetsät ja puistot
<https://www.nurmes.fi/kaupunkimets%C3%A4t-ja-puistot> (haettu 17.9.2024)
- Nurmeksen kaupunki, satamat ja venepaikat <https://www.nurmes.fi/satamat-ja-venepaikat> (haettu 17.9.2024)
- Ulkoilureitit kartalla <https://nurmes.fluentprogress.fi/outdoors> (haettu 17.9.2024)
- Järviwiki, Pielinen [Pielinen \(04.411.1.001\) \(jarviwiki.fi\)](#) haettu 10.9.2024
- Suomen moottorikelkkareitit ja _urat <https://kelkkareitit.fi/> (haettu 17.9.2024)

3.10.2024